

ПОРУШЕННЯ У СФЕРІ АВТОРСЬКОГО ПРАВА: НЕКОРЕКТНЕ ЦИТУВАННЯ ТА ПЛАГІАТ

Катерина Семенюк,
*аспірант НДІ інтелектуальної власності
НАПрН України
ID ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-0634-0690>*

У статті автор розмежовує поширені правопорушення авторського права, що мають певні спільні риси — некоректне (неправомірне) цитування та плагіат. Досліджує питання, які виникають при вільному використанні цитат, що можуть призводити до порушень, зокрема плагіату. Також автор надає характеристику цим правопорушенням.

Ключові слова: авторське право, вільне використання, цитата, некоректне цитування, неправомірне цитування, плагіат

Вступ. За тривалий історичний період свого існування людство зуміло накопичити значну кількість теоретичних та практичних знань [1, 38], які продовжують продукуватися. Більшість цих знань виникли через осмислення та використання елементів чужих творів, зокрема цитат. Отож цитування становить один з видів інтелектуальної взаємодії між людьми, в процесі якої за певних умов створюються нові результати творчої діяльності, розвиваються наука, література та мистецтво.

Необхідно зазначити, що цитата як форма запозичення чужого творчого здобутку відома з давніх часів. У Стародавньому Римі для створення збірника праць давньоримських юристів під назвою «Дигести Юстиніана» було використано цитати 1625 наукових творів 39 юристів різних поколінь. У результаті, на законодавчому рівні імператор Юстиніан своїми указами *Deo Auctore* (530 р. н. е.), *Omnem* (533 р. н. е.) та *Tanta* (533 р. н. е.) встановив вимоги дотримання посилання на уривки творів тих авторів, які були використані в Дигестах, зазначаючи, що «по-

карання за підробку Ми встановлюємо і проти тих, хто в майбутньому наважиться записати наші закони незрозуміло, за допомогою скорочень. Адже Ми бажаємо, щоб все, а саме: імена мудреців, і назва, і номер книги, втілювались не через скорочення, а цілими словами...» [2, 67]. Вимога дотримання посилання поширювалася на професорів, слухачів (курсу) законів, переписувачів, укладачів Дигестів, а також на суддів. Звісно, ці вимоги були практично обумовлені, застосовувалися для уникнення плутанини при використанні Дигестів на суді чи в навчанні. Утім, виникли вони насамперед з розуміння римлян справедливості та поваги до мудрості. Тож, незважаючи на те, що «інститут авторського права оформився набагато пізніше» [3, 267], а також у той час «не існувало жодних передумов для виникнення авторського права» [4, 172–173], запозичення чужих здобутків у формі цитати існували вже за доби античності.

Постановка проблеми. Сьогодні, коли на міжнародному та національному рівнях людині гарантується

право визнаватися автором своїх інтелектуальних і творчих результатів, «які ніхто не може використовувати або поширювати без його згоди, за винятками, встановленими законом» (ч. 2 ст. 54 Конституції України) [5], можна стверджувати, що правовідносини, пов'язані з використанням чужих творів, ускладнилися. Адже за сучасних умов, щоб правомірно використовувати фрагмент чужого твору, необхідно отримати дозвіл від правовласника та сплатити йому винагороду. Зазвичай, пошук і домовленість з правовласниками щодо можливості використання їхніх творів є тривалим і складним процесом. Його дотримання ускладнювало б створення актуальних новин або творів наукового характеру, що нерідко вимагають від вчених використовувати значну кількість цитат, оскільки будь-яка наукова праця «базується на ретельно опрацьованому доробку попередників» [6, 64]. Тож з метою забезпечити баланс приватних і публічних інтересів законодавець обмежив монополію автора на результати його творчої діяльності та встановив умови вільного використання творів, за якими майбутній творець може запозичувати охоронювані фрагменти чужих творів для власної творчості без дозволу та виплати винагороди правовласникові.

Водночас варто погодитися з О. Лутковою, що питання застосування норм, які регулюють вільне використання творів, є дискусійним в авторському праві. Зумовлено це тим, що основне завдання інституту вільного використання полягає у примиренні «антагоністичних» інтересів правовласника та всіх інших (третіх) осіб, які використовують його твір [7, 135]. Саме тому інколи важко встановити правомірність використання чужого здобутку, зокрема при цитуванні. До поширених правопорушень, які виникають при цитуванні, належать некоректне (неправомірне) цитування та плагіат, які мають деякі спільні риси. Зважаючи на це, доцільно

здійснити їх розмежування шляхом порівняння.

Огляд літератури. У науці дослідженню питання плагіату й умовам вільного використання творів приділяється значна увага, зокрема, були виконані такі дисертаційні роботи: Г. Ульянова «Методологічні проблеми цивільно-правового захисту прав інтелектуальної власності від плагіату» (Одеса, 2015 рік), О. Рижко «Плагіат у соціальнокомунікаційному вимірі початку ХХІ» (Київ, 2017 рік) і О. Заєць «Право вільного використання об'єктів авторського права за цивільним законодавством України» (Київ, 2009 рік). Однак проблема розмежування некоректного (неправомірного) цитування та плагіату не втрачає своєї актуальності й потребує додаткового вивчення.

Для підготовки цієї статті були використанні наукові здобутки таких учених: О. Богданової, Н. Добрякової, І. Зайцева-Калаур, К. Катеринчук, К. Шахбазян, А. С. Штефан, А. А. Штефан.

Виклад основного матеріалу. Насамперед необхідно надати визначення цим поняттям. Аналіз національного та міжнародного законодавства дає підстави для висновку, що визначення термінів «цитата» та «плагіат» міститься лише у Законі України «Про авторське право і суміжні права» (далі — Закон).

Так, відповідно до ст. 1 вказаного Закону цитата — це порівняно короткий уривок з літературного, наукового чи будь-якого іншого опублікованого твору, що використовується з обов'язковим посиланням на його автора та джерело цитування іншою особою у своєму творі, щоб зробити зрозумілішими свої твердження або для посилання на погляди іншого автора в автентичному формулюванні [8]. Основні умови вільного використання цитати передбаченні ст. 444 ЦК України, та ч. 1 ст. 21; ч. 6 ст. 15 Закону України «Про авторське право та суміжні права, це зокрема:

- 1) використання цитат з правомірно опублікованих творів;
- 2) використання цитат в обсязі, виправданому поставленою метою, зокрема й цитування статей з газет і журналів у формі оглядів преси, якщо воно зумовлено критичним, полемічним, науковим або інформаційним характером твору, в якому цитата використовується;
- 3) використання цитат з обов'язковим зазначенням імені автора, якщо воно вказане в такому джерелі, та джерела запозичення;
- 4) використання цитат за умови дотримання звичаїв;
- 5) використання цитат, за умови, що вони не завдаватимуть шкоди використанню твору та не обмежуватимуть безпідставно законні інтереси автора твору, з якого здійснено запозичення.

З огляду на наявне легальне визначення, а також законодавчі умови вільного використання цитати, можна виокремити основні ознаки правомірної цитати й відмежувати її від некоректної (неправомірної) та плагіату. До некоректного (неправомірного) цитування належать такі випадки:

1. *Використання уривку чужого твору з порушенням вимоги обсягу.* Цитата — це короткий уривок з опублікованого твору, використаний в іншому творі, обсяг запозичення якого залежить від поставленої мети: зробити зрозумілими свої твердження чи для посилання на погляди іншого автора в автентичному формулюванні. Можна погодитися з багатьма вченими, котрі стверджують, що формулювання «порівняно короткий уривок» (ст. 1 Закону), «використання цитат... у обсязі, виправданому поставленою метою» (п. 1 ч. 1 ст. 21 Закону) [8] належить до оціночних категорій, що вимагають тлумачення у процесі правозастосування.

Сьогодні законодавець чітко не визначає допустимий обсяг цитати, а також методику його розрахунку. Відомо, що за радянських часів в Україні діяла Постанова ЦВК і РНК СРСР «Про основи авторського права» в редакції 1928 року, яка дозволяла без порушення виключних прав і виплати винагороди запозичувати з одного твору одного й того ж автора 10 000 типографічних знаків для прози та 40 рядків для віршів, а з наукових творів, які містили понад 30 друкованих сторінок — 40 000 типографічних знаків, тобто 1 авторський аркуш (п. 5) [9].

Рішення щодо допустимого обсягу цитування за відсутності його нормативного визначення покладається, насамперед, на добросовісність автора, що здійснює запозичення, а у випадках імовірного порушення — на розсуд суду. У кожному конкретному випадку рішення щодо можливого обсягу цитування буде різним. Наприклад, для твору інформаційного характеру переважно характерне використання невеликих за обсягом цитат, тоді як для наукових творів — значних. Однак, як слушно зазначає І. Зайцева-Калаур, «обсяг цитати не повинен перевищувати обсягу авторського твору, в якому використовується цитата» [10]. Обґрунтувати наведене твердження можна тим, що автором визнається особа, яка своєю творчою працею створила твір (ст. 1 Закону) [8], якщо більшу частину або увесь твір було запозичено зі створеного твору іншої особи, під виглядом цитати, то є підстави говорити про зловживання правом (ч. 3 ст. 13 ЦК України) [11] на вільне використання твору (ст. 21 Закону), оскільки явно порушується право автора запозиченого уривку (ч. 6 ст. 15 Закону) на отримання винагороди (ч. 5 ст. 15 Закону) [8].

Безумовно, обсяг запозиченої цитати не має ставити під сумнів творчий та індивідуальний внесок автора, який використав цитату у власному творі. Цитата має лише доповнювати погляди автора, що запозичив уривок.

Можна дійти висновку, що цитований уривок і твір, у якому він використаний, становлять єдину органічну єдність. Отож для перевірки доцільності використання цитати можна вилучити запозичений уривок або певні його фрагменти (наприклад, речення, якщо це уривок літературного твору) з твору, крім епіграфу, й проаналізувати, чи завдає це шкоди створеному твору, чи порушується або спотворюються при цьому зміст твору. Якщо відповідь на одне з цих запитань ствердна, тоді цитата використана добросовісно та з дотриманням вимоги обсягу.

Інше питання — чи можна здійснити цитування невеликого за обсягом твору наприклад, фотографії, картини тощо, не завдаючи шкоди правам правласника? У науці висловлені різні підходи до цієї проблеми. Так, на думку Н. Добрякова [12, 15], К. Шахбазян [13, 51], процитувати невеликі твори в повному обсязі цілком можливо, бо цитатою можуть бути не тільки фрагменти літературних творів, відеозаписів, звукозаписів, а й інші (невеликі за обсягом) твори — фотографії, малюнки, креслення, дані у графічній формі тощо. Натомість, О. Богданова вважає, що «здійснити цитування фотографічного твору просто неможливо. При цьому допустиме графічне цитування лише окремої (самостійної) частини твору образотворчого мистецтва. Фотографічний твір не складається з окремих (самостійних) частин, що не дозволяє цитувати фотографію» [14, 118–119].

Судова практика в Україні щодо порушення авторського права внаслідок цитування невеликого за обсягом твору відсутня. Утім досвід зарубіжних країн свідчить, що цитувати такі твори за певних умов можна. Прикладом слугує практика суду ЄС, зокрема, в справа C-145/10 від 07.03.2013 року Eva-Maria Rainer проти Standard VerlagsGmbH та інших засобів масової інформації (далі — ЗМІ) щодо опублікування спірної портретної фотографії Natascha K.

у газетах, журналах, на сайтах інтернет-видань без дозволу автора [15]. Суть справи полягає в такому: автор спірної фотографії Rainer є вільно найманим фотографом, яка зокрема, фотографує дітей-сиріт з дитячих будинків. Під час виконання своєї роботи автор створила портретну фотографію дівчини-сироти Natascha K. у 1998 році, до того як дівчину викрали. Після того, як Natascha K. була викрадена, представники компетентних органів безпеки використали спірні фотографії з метою пошуку дівчини, фото були також розміщені в ЗМІ. Коли в 2006 році Natascha K. втекла від викрадачів і повернулася, Rainer звернулася до суду з вимогою зобов'язати ЗМІ, які порушили її авторські права, припинити використання спірної фотографії без її згоди й без зазначення її іменні й відшкодувати завдані збитки.

Суд ЄС, який розглядав справу, встановив, що жодна з директив не містить визначення «цитування», втім ст. 5(3)(d) Директиви № 2001/29/ЄС «Про гармонізацію певних аспектів авторського права та суміжних прав у інформаційному суспільстві» в її традиційному розумінні, розглядає цитату тільки як уривок з тексту. Щодо фотографічного твору цілком можливе повне його цитування (*full quotation*) відповідно до зазначеного положення Директиви № 2001/29/ЄС. З огляду на те, що при повному цитуванні суттєво порушується авторське право, використовувати таку цитату необхідно згідно з добросовісною практикою та з перевіркою на триступеневий тест, а саме: «(1) обмеження можуть застосовуватися лише у певних конкретних випадках, (2) які не суперечать нормальному використанню твору та (3) не завдають не виправданої шкоди законним інтересам суб'єкта права» (*курсив* — КС) (ст. 5(5) Директиви № 2001/29/ЄС) [16]. Тож, оскільки цитування фотографії Natascha K. автора Eva-Maria Rainer було здійснено в цілях забезпечення

суспільної безпеки, таке цитування повністю себе виправдовує.

Видається, доцільно запровадити в національному законодавстві можливість, на умовах вільного використання цитувати невеликі за обсягом твори, зокрема, коли це зумовлено забезпеченням національної безпеки чи прав людини. Випадки такого цитування мають бути чітко визначені в законодавстві, оскільки вільне використання таких творів може значно порушувати майнові інтереси автора. Наприклад, якщо невеликі за обсягом твір буде відтворений у мережі Інтернет з необмеженим доступом для широкого загалу користувачів, результат творчої діяльності автора фотографічного твору можуть знецінитися, внаслідок втрати фотографією своєї унікальності.

2. *Використання уривку з неправомірно опублікованого твору.* Під поняттям «опублікований твір» розуміють випуск в обіг за згодою автора чи іншого правовласника виготовлених поліграфічними, електронними або іншими способами примірників твору, фонограми, відеограми в кількості, здатній задовольнити, зважаючи на характер твору, фонограми чи відеограми, розумні потреби публіки, шляхом їх продажу, здавання в майновий найм, побутового чи комерційного прокату, надання доступу до них через електронні системи інформації таким чином, що будь-яка особа може його отримати з будь-якого місця та в будь-який час за власним вибором або передачі права власності на них чи володіння ними іншими способами. Опублікуванням твору, фонограми, відеограми вважається також депонування рукопису твору, фонограми, відеограми у сховищі (депозитарії) з відкритим доступом і можливістю одержання в ньому примірника (копії) твору, фонограми, відеограми (ст. 1 Закону) [8].

Вимога використовувати цитати з правомірно опублікованого твору (ч. 1 ст. 444 ЦК України) [11] або з твору, що в інший правомірний спосіб зроблений доступним для загального відома (ст. 10 Бернської конвенції про охорону літературних і художніх творів (далі — Бернська конвенція)) [17] встановлена національним і міжнародним законодавством.

До творів, які були опубліковані неправомірно, належать такі. 1. Твір, який опублікований без згоди його автора чи інших правовласників (ч. 3 ст. 442 ЦК України) [11]. Це наприклад, сирітський твір, розміщений у мережі Інтернет. За визначенням О. О. Штефан, «сирітський твір (*«orphan work»*) — твір із невідомим автором або коли невідома особа, якій належить авторське право на твір» [18, 184]. Оскільки автором сирітського твору є невідома особа, отримати від неї дозвіл для розміщення твору в Мережі — неможливо, а тому майже всі сирітські твори, розміщені в Інтернеті, є неправомірно опубліковані. 2. Твір який, порушує права людини на таємницю її особистого життя, завдає шкоди громадському порядку, здоров'ю та моральності населення (ч. 2 ст. 442 ЦК України) [11]. Це, наприклад, фотографічний твір, на якому зображена особа, що не давала дозволу на публічний показ, відтворення чи розповсюдження її фотографії (ч. 1 ст. 303 ЦК України) [11], проте така фотографія всупереч її волі була опублікована. 3. Твір, який опублікований після смерті його автора всупереч його волі (ч. 4 ст. 442 ЦК України) [11].

Зважаючи на те, що для автора майже неможливо самостійно достовірно визначити, чи правомірно був опублікований твір, з якого він використовує цитату, чи ні, можна погодитися з твердженням І. Зайцевої-Калаур, що така вимога законодавця може вирішуватися лише через призму категорії добросовісності [10]. Основним достовірним підтвердженням для автора, що

твір, з якого він здійснює цитування, — неправомірно опублікований, може бути або судове рішення про це, або заповіт, у якому автор забороняє опубліковувати твір після його смерті тощо.

3. *Використання уривка з порушенням вимоги недоторканності твору.* Для правильного трактування зазначеної вимоги, насамперед, необхідно надати визначення терміна «уривок». За словником української мови «уривок» означає «позбавлена зв'язку з цілим частина фрази, думки і т. ін.; частина тексту літературного твору, п'єси і т. ін.» [19, 477]. З огляду на визначення можна дійти висновку, що уривок є частиною твору. До частини твору належать також: назви твору, фрази, словосполучення, інші частини твору, коли вони є результатом творчої діяльності автора та є оригінальними (п. 18 Постанови Верховного Суду України № 5 від 04.06.2010 року) [20]. Відповідно до ст. 9 Закону, частина твору, що може використовуватися самостійно, розглядається як твір і охороняється [9]. Тож, оскільки до особистих немайнових прав автора належить право на недоторканість твору (п. 4 ч. 1 ст. 438 ЦК України) [11], зокрема частини твору (уривка), то автор має право «протидіяти будь-якому перекрученню, спотворенню або іншій зміні твору, зокрема частини твору (уривку), чи будь-якому іншому посяганню на твір, зокрема частини твору (уривку), що може зашкодити честі та репутації автора тощо» (*курсив* — КС) (ч. 1 ст. 439 ЦК України; п. 4 ч. 1 ст. 14 Закону України) [11; 8]. Прикладом може слугувати некоректне перефразування або переклад, з умислом чи без, унаслідок якого перекручується закладений зміст цитованого уривка твору, чим завдається шкода честі та репутації автора твору, з якого було зроблено запозичення.

Утім позови пов'язані, з порушення честі та репутації автора, є складнодоказовими, бо відповідно до ст. 277 ЦК України, не є предметом судового захисту оціночні судження, думки, переконання, критична оцінка певних фактів і недоліків, які як вираження суб'єктивної думки та поглядів не можна перевірити їх відповідність дійсності (п. 19 Постанова Верховного Суду України № 1 від 27.02.2009 року) [21].

4. *Використання уривка чужого твору, якщо воно не зумовлено критичним, полемічним, інформаційним або науковим характером.* Для вільного використання уривка чужого твору важливим є характер твору, в якому використана цитата. Цитата може використовуватися лише в творах критичного, полемічного, наукового чи інформаційного характеру. Хибно вважати, що вільне використання цитати можливе у творах некомерційного характеру, позаяк законодавець такої вимоги не висуває.

Системний розгляд цього питання вимагає визначення термінів «критичний», «полемічний», «інформаційний», «науковий». Відповідно до словника «критика — це літературний жанр, завданням якого є розгляд, тлумачення та оцінка літературних, мистецьких або наукових творів» [22, 350]. До критичних творів належать: анотації, рецензії, статті, огляди, есе тощо.

Своєю чергою, термін «полеміка» походить від давньогрецького слова «полемікос»: войовничий, ворожий і означає «суперечку в пресі, на зборах, диспуті тощо при обговоренні яких-небудь наукових, політичних, літературних і т. ін. питань» [23, 64]. Утім, як зазначає Н. Парфенюк, звичайну побутову суперечку вважати полемікою неправильно, адже «характерною особливістю такого виду комунікації є відкрите публічне обговорення, в якому обов'язково наявні конфронтація, протистояння, протистояння сторін, ідей і поглядів. Отже, полеміку можна визначити, як проти-

стояння принципово протилежних точок зору щодо певної проблеми, як відкрити публічну суперечку з метою аргументувати свою точку зору й спростувати думку опонента» [24, 16]. Твір полемічного характеру, насамперед, має закликати до обговорення та бути відкритим для нього. До таких творів можуть належати промови тощо.

Творами інформаційного характеру є такі, що описують якісь події, чийсь діяльність тощо. Це, зоврема, допис в інформаційну газету, стаття тощо. Наприклад, у справі № 910/11320/13 від 26.01.2016 року Вищий господарський суд України встановив, що в програмі «Козирне життя» були правомірно використані фрагменти спірних творів (цитат) тривалістю від 3 до 25 секунд; використані з інформаційною метою (виключно під час розповіді або інтерв'ю з авторами (виконавцями) цих самих творів і були призначені для більш повного інформування глядачів про творчість автора (виконавця) [25].

Під творами наукового характеру, зазвичай, розуміють будь-які оригінальні письмові твори наукового, науково-технічного, науково-практичного та прикладного характеру [26, 19] це, наприклад: монографія, тези, автореферат дисертації тощо.

До літературних творів наукового характеру висувається додаткова умова: *оформлення цитат відповідно до правил українського правопису*. Конституція України (ст. 10) проголошує: «Державною мовою в Україні є українська мова» [5]. За Рішенням Конституційного Суду України №10-рп/99 від 14.12.1999 року під державною (офіційною) мовою розуміють мову, якій державою надано правовий статус обов'язкового засобу спілкування на всій території України в публічних сферах суспільного життя [27], такою сферою зокрема, є і наука. До того ж, деякі положеннями національного законодавства зазначають, що певні наукові твори, як то дисертація на здобуття наукового ступеня доктора наук, доктора філософії (кандидата

наук), готується державною мовою (Наказ Міністерства науки і освіти України «Про затвердження Вимог до оформлення дисертації» від 12.01.2017 року № 40) [28].

З огляду на зазначені нормативно-правові акти можна дійти висновку, що оформлювати цитати в наукових творах, виконаних державною мовою, необхідно відповідно до правил українського правопису. Якщо ця вимога не дотримується, можна говорити про некоректне цитування, що порушує академічну доброчесність.

До важливих правил українського правопису щодо цитування належать такі: 1) цитати, інші розділові знаки при них розставляються так, як у реченнях з прямою мовою та словами автора; цитати, що використовують як самостійні вислови (наприклад, в епіграфах), лапками не виділяють; 2) якщо цитата наводиться не повністю, а з пропусками, то ці пропуски позначають трьома крапками; 3) якщо під час цитування з'являється потреба додати пояснення, вони подаються або в круглих, або (у текстах спеціального призначення) у квадратних дужках; у круглих дужках (з виділенням курсивом) подаються також зауваження, примітки в межах певної цитати на зразок: «(примітка наша. — ред.)», «(курсив мій. — упорядник)» тощо [29, 213–214].

Українська національна комісія з питань правопису, склад якої затверджено постановою Кабінету Міністрів України від 17.06.2015 року № 416, підготувала та подала на затвердження нову редакцію Українського правопису, з утвердженням якого, запозиченні цитати мають оформлюватися відповідно до нього.

5. *Використання уривка чужого твору без зазначення його автора та джерела запозичення*. Відомо, що віддавна авторство творців підтверджувалося шляхом зазначення імен авторів при використанні їхніх творчих здобутків. Наприклад, коли одного із засновників давньогрець-

кої натурфілософії Фалеса запитали, що він хоче отримати за свою мудрість, той відповів: «Мені буде достатньо, якщо ви, розповідаючи про мої відкриття, будете казати, що вони належать мені» [30, 106–107].

Сьогодні незазначення чи некоректне зазначення імені автора при використанні цитати з його творів визначається порушенням права авторства. За визначенням В. Корецького, поняття «право авторства» трактується як «право визнаватися й іменуватися автором твору у випадку використання твору іншими особами» [31, 265]. Отже, зміст права авторства становлять такі особисті немайнові права автора: право на визнання людини автором свого твору (п. 1 ч. 1 ст. 423 ЦК України) [11] та право вимагати чи забороняти зазначення свого імені (ст. 438 ЦК України) [11] за умови використання іншими свого твору.

Тож при вільному використанні уривка чужого твору необхідно виконати одну з таких вимог: 1) належним чином зазначити ім'я автора запозиченої цитати; 2) зазначити псевдонім автора цитати, замість справжнього імені автора, якщо автор бажає використовувати свої твори під псевдонімом. Розкриття справжнього імені автора є порушенням його особистих немайнових прав, окрім випадків, коли таке розкриття здійснюється на вимогу суду; 3) не зазначити ім'я автора цитати, якщо він як автор твору бажає залишитись анонімним. Законодавцем передбачений виняток: зазначити ім'я необхідно, якщо воно вказане в такому джерелі (ст. 444 ЦК України та ст. 10(3) Бернської Конвенції) [11; 17]. Також цей виняток стосується сирітських творів. Утім правомірний «доступ до них можливий лише в бібліотеках, архівах або приватних колекціях» [32, 66].

Оскільки особисті немайнові права автора охороняються безстроково (ч. 10 ст. 28 Закону) [8], при використанні уривків з творів, що перейшли до суспільного надбання, також необхідно зазначити ім'я автора та джерело циту-

вання з дотриманням вимог ст. 14, п. 1 ч. 1 ст. 21 Закону [8].

Необхідною умовою правомірного цитування є зазначення джерела цитування (запозичення). Під терміном «джерело цитування (запозичення)», як пише Г. Грабовська: «...розуміється або сама назва твору, або точна вказівка на час та місце оприлюднення чи опублікування даного твору» [33, 40]. Зазначення джерела запозичення має практичне значення, бо встановлює зв'язок та ідентифікує твір, з якого здійснили запозичення. Тож, як вказує К. Катеринчук, при використанні цитати необхідне і: «точне посилання на цитоване джерело, ім'я автора, видавництво, видання, дату опублікування, кількість сторінок. В інших випадках рік випуску твору або місце й назву видавництва та інше» [34, 57].

Незазначення імені автора та джерела запозичення при використанні чужого уривка твору є поширеним порушенням в авторському праві, що кваліфікується як плагіат. Термін «плагіат» законодавець розуміє як «оприлюднення (опублікування), повністю або частково, чужого твору під іменем особи, яка не є автором цього твору» (ст. 50 Закону) [8]. З огляду на визначення, можна дійти висновку, що плагіат при використанні чужого уривка чи невеликого за обсягом твору, поділяється на два види, коли:

- 1) автор використовує чужий твір або його частину під власним іменем;
- 2) автор використовує чужий твір або його частину під іменем особи, крім власного імені, яка не є автором цього твору або його частини.

Перший вид плагіату, коли автор використовує чужий твір або його частину під власним іменем, можна поділити на три різновиди. До першого різновиду належить умисна протиправна дія, коли особа свідомо скопіювала повністю або частково чужий твір та видала його за результат своєї творчої праці. Відповідно, було відтворено всі суттєві елементи чужого твору чи його частини, що охоро-

няються законодавством, без змін. Унаслідок цього скопійований твір або його частина повністю збігається з раніше створеним оригіналом.

До другого різновиду плагіату належить дія, коли особа переробила твір або частину твору, наприклад, здійснила перефразування чи переклад, і видала його як результати своєї творчої діяльності. Як зазначає А. С. Штефан [35, 27–28], до цього різновиду плагіату належить «проста» переробка твору, що не має творчого характеру, наприклад, коли певні слова із запозиченого тексту замінюються синонімами, або декілька протистих речень об'єднуються в складно-підрядне речення тощо. При «простій» переробці, особа, що здійснює перефразування чи переклад, не створює нові елементи форми вираження твору, які можуть вважатись її творчим результатом, а лише використовує наявні охороноздатні елементи оригінального твору іншого автора, внаслідок чого така діє кваліфікується як плагіат.

До третього різновиду належить дія, що може не мати ознак протиправності, коли особа самостійно дійшла до того самого творчого результату, що оприлюднений іншим автором раніше або коли особа невідомо відтворила творчі здобутки іншого автора, з якими була ознайомена раніше. Явище, коли особа самостійно дійшла до того самого творчого результату, що був оприлюднений іншим автором, трапляється зокрема, в науковій сфері. Наприклад, право Німеччини передбачає можливість існування явища «*double creation*» («*doppelschöpfung*»), яке не належить до плагіату: коли два автори випадково написали одну й ту ж саму думку чи ідею, однак не знали один про одного [36, 10–11]. Це явище, часто трапляється, коли два або більше авторів працюють над однією дуже близькою темою чи питанням, використовуючи майже однакову джерельну базу.

Необхідно пам'ятати, що авторське право ґрунтується не на концепції абсолютної новизни, а на засадах творчої діяльності. Твір виникає не на «голому місці», людина не може творити ізольовано від зовнішніх впливів. Отож схожість у результатах творчої діяльності може виникнути не тільки в науці, а й у літературі та мистецтві [37, 71–75].

Щоб визначити, чи вчинено умисний плагіат, чи особа випадково відтворила ідеї, з якими вона була знайома раніше, чи створила схожі результати самостійно І. Близнець та К. Леонтьєв пропонують дослідити такі обставини:

- 1) чи мав автор спірного твору доступ до джерела, з якого імовірно, він здійснив запозичення;
- 2) чи існують факти, що можуть підтвердити самостійний та незалежний характер творчої діяльності автора спірного твору;
- 3) наскільки спірний твір схожий з твором, який був створений раніше [38, 91].

Хоча викладений аналіз запропоновано для перевірки наукових творів здобувачів, проте він може використовуватись і для дослідження інших творів. Проте варто пам'ятати, що під час проведення експертних досліджень, пов'язаних з об'єктами авторського права, насамперед, має значення не схожість спірних об'єктів, а їх відмінність, оскільки важливо встановити наявність особистого творчого внеску автора спірного твору.

Другий вид плагіату — коли автор використовує чужий твір або його частину під іменем особи, крім власного імені, що не є автором цього твору або його частини, стається переважно при некоректному (неправомірному) цитуванні. Для визначення, чи це умисний плагіат, чи некоректне цитування необхідно:

- 1) перевірити джерело з якого автор запозичив цитату, можливо твір, з якого особа здійснювала запозичення містить плагіат;
- 2) перевірити кількість цитованих джерел у спірному творі, якщо їх

кількість значна, можливо, особа неумисно здійснила некоректне цитування, що належать до категорії порушення «добросовісності».

Інколи автор свідомо цитує чужий уривок, вказуючи ім'я особи, що не є автором цього твору. Наприклад, уривки з творів Е. Ремарка можуть використовуватись під іменем Ф. Бегбедера тощо. Стихійний характер цього явища поширений у мережі Інтернет. Безумовно, це негативне суспільне діяння, котре досить складно врегулювати.

Плагіат — це протиправна дія, що полягає у використанні чужого твору чи охороноздатної частини під іменем особи, котра не є автором цього твору та без отримання належного дозволу на таке використання від справжнього автора або іншого правовласника. Якщо дозвіл заздалегідь був належним чином отриманий, то йдеться про добросовісне використання. Вказане не стосується творів, які мають бути створенні автором самостійно (та) чи з обов'язковим дотриманням умов вільного використання творів, наприклад, на вимогу правил проведення певного конкурсу чи нормативно-правових актів тощо. До таких творів належать: дисертаційні роботи, дипломні роботи, твори створенні на фотоконкурс тощо.

Висновки. Отже, плагіат — це привласнення чужих результатів творчої діяльності особою, що не є автором запозиченої частини твору (уривка), тоді як некоректне (неправомірне) цитування лише порушує межі й умови допустимого вільного використання чужих творів, встановлені чинним законодавством, випадок, коли не зазначається ім'я автора використаного чужого уривка, запозичення може бути визначений плагіатом.

Про некоректне (неправомірне) цитування говорять тоді, коли:

- 1) цитата порушує вимоги обсягу;
- 2) невеликий за обсягом твір цитується з порушенням добросовісної практики;

- 3) цитата запозичена з неправомірно опублікованого твору;
- 4) в творі використання цитати, не зумовлене критичним, полемічним, інформаційним або науковим характеристиками;
- 5) не дотримані вимоги загального правила цитування в науковому творі, зокрема, дисертаційній, дипломній роботах тощо;
- 6) некоректно зазначене ім'я автора цитованого уривка, що порушує права авторства чи некоректно зазначено джерело цитування (запозичення).

Національним і міжнародним законодавством також встановлено випадки, коли недотримання певних вимог правомірного цитування не буде визнаватися порушенням авторського права. Зокрема, незазначення імені автора цитованого уривка, якщо такий автор бажає залишатися право визнання людини автором свого твору анонімним тощо. Про плагіат говорять у двох випадках, коли автор використовує чужий твір або його частини: під власним іменем або під іменем особи, крім власного імені, яка не є автором цього твору чи його частини. Визначити, чи містить твір плагіат, чи ні, досить складно, а тому вирішення цього питання покладається виключно на суд, який спирається на висновок експерта.

Порушення, що вчиняються внаслідок некоректного (неправомірного) цитування чи плагіату, можуть завдавати шкоду особистим немайновим або (й) виключним майновим правам автора, правам людини чи порушувати вимоги академічної добросовісності, тому потребують особливої уваги та подальших досліджень. ♦

Список використаних джерел / List of references

1. Мінци М. О. Плагіат як прояв девіантності: спроба соціологічного аналізу // Наукові праці Чорноморського державного університету імені Петра Могили. Сер.: Соціологія. 2012. Вип. 172, Т. 184. С. 38–42.
2. Дигесты Юстиниана / перевод с латинского; отв. ред. Л. Л. Кофанов. 2-е изд., испр. М.: Статут, 2008. Т. 1. 584 с.
3. Романова І. В. Явище плагіату: історія та сьогодення // Зовнішня торгівля: право, економіка, фінанси. 2012. № 3. С. 267–272.
4. Штефан А. С. Чи існувало авторське право в античний період? // Питання інтелектуальної власності: зб. наук. пр. / Академія правових наук України, Науково-дослідний інститут інтелектуальної власності. К.: Лазурит-Поліграф, 2010. Вип. 8. С. 167–173.
5. Конституція України від 20.06.1996 року № 254к/96-ВР.
URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254k/96-вр>.
6. Ковальова А. Проблеми академічного плагіату та авторського права у цифровому просторі України. Спеціальні історичні дисципліни: питання теорії та методики. Електронні інформаційні ресурси: збір. наук. пр. / відп. ред. Г. В. Боряк. К.: НАН України, Інститут історії України, 2013. Число 21. С. 61–71.
7. Луткова О. В. Трансграничные авторские отношения: материально-правовые и коллизионно-правовое регулирование: дис. ...докт. юрид. наук: 12.00.03. 2018. 417 с.
8. Про авторське право і суміжні права: Закон України від 23.12.1993 року № 3792-XII. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3792-12>.
9. Об основах авторского права: постановление ЦИК и СНК СССР от 08.10.1928 года URL: <http://pravo.levonevsky.org/baza/soviet/sss6644.htm>.
10. Зайцева-Калаур І. В. Межі використання авторських творів журналістів організаціями ЗМІ. // Часопис Академії адвокатури України. 2013. № 3.
URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Chaau_2013_3_10.
11. Цивільний кодекс України від 16.01.2003 року № 435-IV.
URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15>.
12. Добрякова Н. И. Заимствование или плагиат: российский и зарубежный опыт // Человеческий капитал и профессиональное образование. 2015. № 1 (13). С. 15–20.
13. Шахбазян К. С. Застосування в наукових публікаціях цитат із опублікованих творів, права на які належать іншим авторам. // Наука України у світовому інформаційному просторі. К.: Академперіодика, 2017. Вип. 14. С. 51–58.
14. Богданова О. В. Защита интеллектуальных авторских прав гражданско-правовыми способами: монография. М.: Юстицинформ, 2017. 269 с.
15. Order of the Court (Third Chamber) of 7 March 2013 Eva-Maria Painer v Standard VerlagsGmbH and Others. Case C-145/10 REC. ECLI:EU:C:2011:239.
URL: <http://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?text=&docid=82078&pageIndex=0&doclang=EN&mode=lst&dir=&occ=first&part=1&cid=3413349>.
16. Про гармонізацію певних аспектів авторського права та суміжних прав у інформаційному суспільстві: Директива 2001/29/ЄС від 27.09.2001 року.
URL: <https://minjust.gov.ua/files/31338>.
17. Бернська конвенція про охорону літературних і художніх творів від 24.07.1971 року № 995_051. URL: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/995_051.
18. Штефан О. О. Правовий режим використання сирітських творів // Інтернаука. 2017. № 2 (2). С. 184–191.
19. Словник української мови: в 11 т. / ред. коллег. І. К. Білодід (голова) та ін. К.: Наукова думка, 1970–1980. Т. 10: Т–Ф / [ред. тому: А. А. Бурячок, Г. М. Гнатюк]. 1979. С. 477.

20. Про застосування судами норм законодавства у справах про захист авторського права і суміжних прав: постанова Верховного Суду України від 04.06.2010 року № 5. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0005700-10>.
21. Про судову практику у справах про захист гідності та честі фізичної особи, а також ділової репутації фізичної та юридичної особи: постанова Верховного Суду України від 27.02.2009 року № 1.
URL: http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v_001700-09.
22. Словник української мови: в 11 т. / [ред. колег. І. К. Білодід (голова) та ін.]. Київ: Наукова думка, 1970–1980. Т.4: І–М / ред. тому: А. А. Бурячок, П. П. Дощенко. 1973. С. 350.
23. Словник української мови: в 11 т. / ред. колег. І. К. Білодід (голова) та ін. К.: Наукова думка, 1970–1980. Т. 7: Пої–При [ред. тому: М. П. Богуцька, В. В. Дятчук та ін.]. 1976. С. 64.
24. Парфенюк Н. В. Місце та роль полеміки в комунікативному дискурсі наприкінці XVI – у першій половині XVII ст. // Інформаційне суспільство. Вип. 23. 2016. С. 48–54.
25. Рішення Вищого господарського суду України від 26.01.2016 року по справі № 910/11320/13. URL: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/55245543>.
26. Штефан О. О. Плагіат: поняття, ознаки, відповідальність. Теорія і практика інтелектуальної власності. 2011. № 6. С. 17–25.
27. Рішення Конституційного суду у справі № 1-6/99 від 14.12.1999 року № 10-рп/99. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v010p710-99#n54>.
28. Про затвердження Вимог до оформлення дисертації: наказ Міністерства освіти і науки України від 12.01.2017 року № 40.
URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0155-17>.
29. Український правопис: проект / Українська національна комісія з питань правопису. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/gromadske-obgovorennya/2018/08/15/novoi-redaktsii-pravopisu.pdf>.
30. Цитується за: Михайлов О. В. Парадоксы цитирования в современной научной литературе. Социология науки и технологий. 2016. № 4. Т. 7. С. 106–115.
31. Корецкий В. И. Авторские правоотношения в СССР. Сталимад: Изд-во Таджикского гос. ун-та, 1959. 372 с.
32. Улітіна О. В. Строк дії авторського права на фотографічні твори: проблемні питання // Теорія і практика інтелектуальної власності. 2015. № 3 (13). С. 63–67.
33. Грабовська Г. М. Способи та форми захисту авторського права // Науковий вісник Ужгородського національного університету: зб. наук. праць. 2012. Вип. 19. С. 38–40.
34. Катеринчук К. В. Порушення авторського права: як відрізнити некоректне й неправомірне цитування від плагіату? // Юридичний журнал. 2013. № 2. С. 55–58.
35. Штефан А. С. Причини вчинення плагіату та шляхи його попередження. // Теорія і практика інтелектуальної власності. 2017. № 4. С. 24–30.
36. Ruirépez G.; García-Cabrero J. C. Plagiarism and Academic Integrity in Germany. Comunicar. 2016. Vol. 24. № 48. 17 p. URL: <http://doi.org/10.3916/C48-2016-01>.
37. Штефан А. С. Науковий плагіат співвідношення використання ідеї та форми вираження твору // Теорія і практика інтелектуальної власності. 2016. № 4. С. 68–79.
38. Близнец И. А., Леонтьев К. Б. Плагіат и заимствование: правовой аспект // Копирайт. 2013. №3. С. 84–94.
1. Mints M. O. Plahiat yak proiav deviantnosti: sproba sotsiolohichnoho analizu // Naukovi pratsi Chornomorskoho derzhavnogo universytetu imeni Petra Mohyly. Ser.: Sotsiolohiia. 2012. Vyp. 172, T. 184. S. 38–42.

2. *Dyhesty Yustynyana / perevod s latynskoho; otv. red. L. L. Kofanov. 2-e yzd., yspr. M.: Statut, 2008. T. 1. 584 s.*
3. *Romanova I. V. Yavnyshche plahiatu: istoriia ta sohodennia // Zovnishnia torhivlia: pravo, ekonomika, finansy. 2012. № 3. S. 267–272.*
4. *Shtefan A. S. Chy isnuvalo avtorske pravo v antychnyi period? Pytannia intelektualnoi vlasnosti: zb. nauk. pr. / Akademiia pravovykh nauk Ukrainy, Naukovo-doslidnyi instytut intelektualnoi vlasnosti. K.: Lazuryt-Polihraf, 2010. Vyp. 8. S. 167–173.*
5. *Konstytutsiia Ukrainy vid 20.06.1996 roku № 254k/96-VR.*
URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254k/96-vr>.
6. *Kovalova A. Problemy akademichnoho plahiatu ta avtorskoho prava u tsyfrovomu prostori Ukrainy // Spetsialni istorychni dystsypliny: pytannia teorii ta metodyky. Elektronni informatsiini resursy. Zbir. nauk. pr. / vidp. red. H. V. Boriak. K.: NAN Ukrainy, Instytut istorii Ukrainy, 2013. Chyslo 21. S. 61–71.*
7. *Lutkova O. V. Transhranychnnye avtorskye otnosheniya: materyalno-pravovyye y kollyzyonno-pravovoe rehulyrovanye: dys. ...dokt. yuryd. nauk: 12.00.03. 2018. 417 s.*
8. *Pro avtorske pravo i sumizhni prava: Zakon Ukrainy vid 23.12.1993 r. № 3792-XII.*
URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3792-12>.
9. *Ob osnovakh avtorskoho prava: postanovlenye TsYK i SNK SSSR ot 08.10.1928 hoda.* URL: <http://pravo.levonevsky.org/baza/soviet/sss6644.htm>.
10. *Zaitseva-Kalaur I. V. Mezhi vykorystannia avtorskykh tvoriv zhurnalistiv orhanizatsiiny ZMI // Chasopys Akademii advokatury Ukrainy. 2013. № 3.*
URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Chaa_u_2013_3_10.
11. *Tsyvilnyi kodeks Ukrainy vid 16.01.2003 roku № 435-IV.*
URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15>.
12. *Dobriakova N. Y. Zaymstvovanye yly plahyat: rossiyskiy y zarubezhnyi opyt // Chelovecheskiy kapital y professionalnoe obrazovanye. 2015. №1 (13). S. 15–20.*
13. *Shakhbazian K. S. Zastosuvannia v naukovykh publikatsiakh tsytat iz opublikovanykh tvoriv, prava na yaki nalezhat inshym autoram // Nauka Ukrainy u svitovomu informatsiinomu prostori. K.: Akademperiodyka, 2017. Vyp. 14. S. 51–58.*
14. *Bohdanova O. V. Zashchyta yntellektualnykh avtorskykh prav hrazhdansko-pravovymy sposobamy: monohrafiya. M.: Yustytsynform, 2017. 269 s.*
15. *Order of the Court (Third Chamber) of 7 March 2013 Eva-Maria Painer v Standard VerlagsGmbH and Others. Case C-145/10 REC. ECLI:EU:C:2011:239.*
URL: <http://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?text=&docid=82078&pageIndex=0&doclang=EN&mode=lst&dir=&occ=first&part=1&cid=3413349>.
16. *Pro harmonizatsiiu pevnykh aspektiv avtorskoho prava ta sumizhnykh prav u informatsiinomu suspilstvi: Dyrektyva 2001/29/Is vid 27.09.2001 roku.*
URL: <https://minjust.gov.ua/files/31338>.
17. *Bernska konventsiiia pro okhoronu literaturnykh i khudozhnykh tvoriv vid 24.07.1971 roku № 995_051.*
URL: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/995_051.
18. *Shtefan O. O. Pravovyi rezhym vykorystannia syritskykh tvoriv // Internauka. 2017. № 2 (2). S. 184–191.*
19. *Slovnyk ukrainskoi movy: v 11 t. / red. koleh. I. K. Bilodid (holova) ta in. K.: Naukova dumka, 1970–1980. T. 10: T–F red. tomu: A. A. Buriachok, H. M. Hnatiuk. 1979. S. 477.*
20. *Pro zastosuvannia sudamy norm zakonodavstva u spravakh pro zakhyst avtorskoho prava i sumizhnykh prav: postanova Verhovnogo Sudu Ukrainy vid 04.06.2010 roku № 5.*
URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0005700-10>.
21. *Pro sudovu praktyku u spravakh pro zakhyst hidnosti ta chesti fizychnoi osoby, a takozh dilovoi reputatsii fizychnoi ta yurydychnoi osoby: postanova Sudu Ukrainy Ukrainy vid 27.02.2009 roku № 1.*
URL: http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v_001700-09.

22. *Slovník ukraïnskoï movy: v 11 t. / red. koleh. I. K. Bilodid (holova) ta in. K.: Naukova dumka, 1970–1980. T.4: I–M / red. tomu: A. A. Buriachok, P. P. Dot-senko. 1973. S. 350.*
23. *Slovník ukraïnskoï movy: v 11 t. / red. koleh. I. K. Bilodid (holova) ta in. K.: Naukova dumka, 1970–1980. T. 7: Poi–Pry / red. tomu: M. P. Bohutska, V. V. Di-at-chuk ta in. 1976. S. 64.*
24. Parfeniuk N. V. *Mistse ta rol polemiky v komunikatyvnomu dyskursi naprykintsi XVI – u pershii polovyni XVII st. // Informatsiine suspilstvo. Vyp. 23. 2016. S. 48–54.*
25. *Rishennia Vyshchoho hospodarskoho sudu Ukrainy vid 26.01.2016 r. po spravi №910/11320/13. URL: <http://reestr.court.gov.ua/Review/55245543>.*
26. Shtefan O. O. *Plahiat: poniattia, oznaky, vidpovidalnist. Teoriia i praktyka intelektualnoi vlasnosti. 2011. № 6. S. 17–25.*
27. *Rishennia Konstytutsiinoho sudu u spravi № 1-6/99 vid 14.12.1999 roku № 10-rp/99. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v010p710-99#n54>.*
28. *Pro zatverdzhennia Vymoh do oformlennia dysertatsii: nakaz Ministerstva Nauky i osvity Ukrainy vid 12.01.2017 roku № 40. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0155-17>.*
29. *Ukraïnskyi pravopys: proekt / Ukraïnska natsionalna komisiia z pytan pravopysu. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/gromadske-obgovorenya/2018/08/15/novoi-redaktsii-pravopysu.pdf>.*
30. *Tsytuïetsia za: Mykhailov O. V. Paradoksy tsytyrovanyia v sovremennoi nauchnoi lyterature. Sotsyolohyia nauky y tekhnolohyi. 2016. № 4. T. 7. S. 106–115.*
31. *Koretskyi V. Y. Avtorskye pravootnosheniia v SSSR. Stalymbad: Yzd-vo Tadzhyskoho hos. un-ta, 1959. 372 s.*
32. *Ulitina O. V. Strok dii avtorskoho prava na fotohrafichni tvory: problemni pytan-nia. // Teoriia i praktyka intelektualnoy vlasnosti. 2015. № 3 (13). S. 63–67.*
33. *Hrabovska H. M. Sposoby ta formy zakhystu avtorskoho prava // Naukovyi visnyk Uzhhorodskoho natsionalnoho universytetu: zb. nauk. prats. 2012. Vyp. 19. S. 38–40.*
34. *Katerynychuk K. V. Porushennia avtorskoho prava: yak vidriznyty nekorektne y nepravomirne tsytuvannia vid plahiatu? // Yurydychnyi zhurnal. 2013. № 2. S. 55–58.*
35. *Shtefan A. S. Prychyny vchynennia plahiatu ta shliakhy yoho poperedzhennia // Teoriia i praktyka intelektualnoi vlasnosti. 2017. № 4. S. 24–30.*
36. *Ruipérez G.; García-Cabrero J. C. Plagiarism and Academic Integrity in Germany. Comunicar. 2016. vol. 24, № 48. 17 p. URL: <http://doi.org/10.3916/C48-2016-01>.*
37. *Shtefan A. S. Naukovyi plahiat spivvidnoshennia vykorystannia idei ta formy vyrazhennia tvoriv // Teoriia i praktyka intelektualnoi vlasnosti. 2016. № 4. S. 68–79.*
38. *Blyznets Y. A., Leontev K. B. Plahyat y zaymstvovanye: pravovoi aspekt // Kopyrait. 2013. №3. S. 84–94.*

Надійшла до редакції 30.10.2018 року

Семенюк Е. Нарушение в сфере авторского права: некорректное цитирование и плагиат. В статье автор разграничивает такие распространение правонарушений в авторском праве, как некорректное (неправомерное) цитирование и плагиат. Исследует проблемные вопросы, которые возникают при свободном использовании цитат, которые могут приводить к правонарушениям, в частности к плагиату, а также дает характеристику этим правонарушениям.

Ключевые слова: авторское право, свободное использование, цитата, некорректное цитирование, неправомерное цитирование, плагиат

Semeniuk K. Violations in the field of copyright: incorrect citation and plagiarism. The paper addresses common violations of copyright law: incorrect (unlawful) citation and plagiarism. These violations have certain common features, but the author's paper aims to differentiate them through comparison; investigates individual problem issues arising when quoting, which can lead to violations or when identifying unlawful borrowings (plagiarism); analyses national legislation and international documents that have been ratified by Ukraine or to which Ukraine has joined, as well as judicial practice.

The results obtained indicate that incorrect (unlawful) citation includes: non-compliance with the requirements of the citation volume; quoting small volumes works without respecting good customs; citing works that were unlawfully published; use of quotations in scientific works without observance of the general rules of citation; use of quotations without informational, critical, polemical, scientific purpose; wrongful, unlawful or incorrect author indication of the borrowed excerpt or sources of borrowing. While plagiarism is: not indicating the name of the author and the use of a passage of someone else's work under one's own name, or when the author who borrowed the passage indicates the name of the person, except his own name, who is not the author of this work or a part thereof. Plagiarism is the appropriation of others' creative activity results, while the incorrect (unlawful) quotation only violates the limits and conditions of permissible free use of others works established by the current legislation.

In the author's paper provides a general theoretical and practical characteristic of each individual case of making incorrect (unlawful) citation and plagiarism; indicates that incorrect (unlawful) citation and plagiarism may lead to a violation of personal non-proprietary and exclusively property rights of the author, human rights or academic integrity, and therefore require special attention in indicating these offences and in conducting further research. In addition, it should be remembered that non-compliance with certain requirements of the legislation concerning conditions for the free use of quotations does not imply violation by the author of copyright legislation. In addition, there are cases of involuntary plagiarism, which can not be considered a violation of copyright.

Therefore, despite the considerable amount of scientific works devoted to preventing and detecting plagiarism, as well as adherence to the conditions for the free use of quotations, the issue of differentiation of incorrect (unlawful) citation and plagiarism is rather controversial and relevant. The author draws attention to the fact that the solution of the matter whether the work contains plagiarism or incorrect (unlawful) quotation is solely imposed on the competence of the court based on the expert's conclusion. In order to eliminate possible differences in the practical application of the rules governing the use of others' creative results for one's own creative work, it is appropriate to develop common guidelines that can be applied both in the academic environment and in the arts, in view of ensuring a private and public balance of interests. This will create a solid foundation for further cultural, scientific, innovative, artistic development of the country.

Key words: copyright law, free use, cite, incorrect citation, unlawful citation, plagiarism